

Blikvangers van het ICES Congres

Nabeschouwingen bij het Wereldcongres van de International Council for the Exploration of the Sea (ICES) in Brugge.

De 'Annual Science Conference' van ICES in 2000 was zonder meer een hoogtepunt op het gebied van het zeewetenschappelijk onderzoek. Niet alleen het aantal deelnemers was een absoluut record in de lange geschiedenis van ICES, maar vooral de kwaliteit van de meer dan 250 bijdragen was uitzonderlijk. Uit dit ruime aanbod kwamen een aantal thema's naar voor die duidelijk vernieuwend zijn en/of belangwekkend voor de visserijsector.

Aquacultuur

Vooreerst werd een aantal procedures geformuleerd om mogelijke en voor het mariene milieu onaanvaardbare neveneffecten te vermijden. Te hoge concentraties aan afvalstoffen (afkomstig van voedingsstoffen) in meestal ondiepe kustwateren kunnen immers een aantal ongewenste effecten veroorzaken: te hoge gehalten aan voedingsstoffen, zoals fosfaten en nitraten (te vergelijken

met de mestoverschotten op land) en, in het ultieme geval, explosies van algenbloei, met bijhorend zuurstofgebrek en abnormale sterfte van lokale populaties in het gebied.

De grenzen van expansie van de aquacultuur zijn bekend. De voedselbronnen zoals eiwitten en vetten zijn immers beperkt, te meer omdat deze elementen afkomstig zijn van vismeel en visolie, geproduceerd uit de vangsten van de zgn. industriële visserij. Wetenschappelijk onderzoek is meer dan ooit vereist om alternatief en vervangend voedsel te produceren voor de aquacultuur op wereldvlak.

Passieve visserij

De passieve visserij—ook bekend als staande netten—is een wereldwijd toegepaste visserijmethode met tal van varianten. Minpunten van de passieve visserij zijn het weinig selectieve karakter en de ongewenste bijvangst van zeezoogdieren en zeevogels. Recente onderzoe-

kingen hebben bijgedragen tot een verbetering van de selectiviteit van dit vistuig. Bovendien werden gevoelige verbeteringen aangebracht om ongewenste bijvangsten te verhinderen. Specifieke afschrikmiddelen werden met succes getest.

Tenslotte kan een soort 'revival' van de passieve visserij in uitzicht worden gesteld, vooral in het licht van de huidige hoge brandstofprijzen, die vele visserijmethoden (tijdelijk?) economisch onrendabel dreigen te maken.

Verder is gebleken dat zeevogels en zeezoogdieren zelf een niet te onderschatten invloed uitoefenen op de omvang en de dynamiek van commerciële visbestanden. De rol van deze roofdieren zal het onderwerp uitmaken van doorgedreven onderzoek, met het doel deze effecten op de visbestanden te evalueren.

Verhouding vissers-visserijonderzoekers

Wereldwijd komt er een verbetering in de samenwerking tussen het visserijbedrijf en de visserijwetenschappers. In vele landen wordt steeds vaker gekozen voor dialoog en samen-

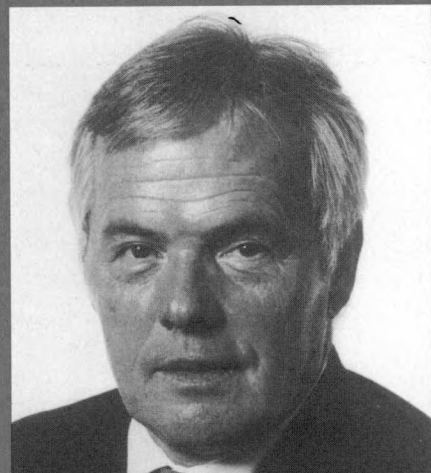
Toespraak van Minister J. Gabriëls op 27 september 2000

(verkorte versie — vrij vertaald uit het Engels)

"ICES werd opgericht in 1902. Het mag als buitengewoon uitzonderlijk beschouwd worden dat een intergouvernementele wetenschappelijke raad zo een hoge leeftijd bereikt. Het honderdjarig bestaan kan dus binnenkort worden gevierd. Wij zijn fier dat België reeds van bij het begin betrokken was bij de Raad en in 1903 officieel lid werd. Na al die jaren is het mij een eer de volledige ICES familie hier te mogen ontvangen."

"België heeft een lange traditie in zeewetenschappelijk onderzoek. Reeds in de 18e eeuw verscheen een Vlaamse publicatie in verband met de mariene biologie door twee Antwerpse wetenschappers. De professoren Van Beneden in de

19e en Gilson begin de 20e eeuw hebben zonder meer een pioniersrol vervuld in België, en bovenop was er de merkwaardige zeecampagne naar de Zuidpool door commandant De Gerlache aan boord van het zeilschip 'Belgica' in 1897. In 1926 werd in Oostende de eerste 'International Conference of the Ocean' gehouden. Het IZWO, met basis in Oostende, heeft dan over een periode van 30 jaar het zeewetenschappelijk onderzoek in België op zich genomen. Deze taak werd vervolgens in de jaren '60 door het Departement voor Zeevisserij van mijn Ministerie overgenomen. Tenslotte heeft de federale dienst voor 'Wetenschap-

pelijke, Technische en Culturele Zaken' vanaf de jaren '70 een belangrijk meerjarig en multidisciplinair onderzoek geleid in het kader van het duurzaam beheer van de Noordzee."

"Sinds mijn aanstelling als Minister van Landbouw vorig jaar, ben ik betrokken geweest bij de visserijsector en het beheer van

De ICES-top samen met de Belgische ICES-afgevaardigden, tijdens de conferentie te Brugge.

werking tussen beide partijen. Tal van experimenten worden thans aan boord van commerciële vissersvaartuigen uitgevoerd en dit heeft voor beide partijen positieve resultaten. Een dergelijke samenwerking bestaat trouwens al lang tussen het Departement en de Vlaamse reders.

Verontreiniging van de zee

De verontreiniging van de ons omringende zeeën, en meer bepaald van de Noordzee, neemt sedert geruime tijd af. Een beter beleid aan land en

beperkingen van de stortingen van afval in zee hebben daartoe zeker bijgedragen. Toch doen zich in beperkte gebieden nog problemen voor. Een voorbeeld hiervan zijn de groeistoornissen bij de embryo's van schar en haring in de Duitse Bocht en het estuarium van de Elbe.

Verder wijzen waarnemingen langs de Engelse kust er op dat ook virussen een invloed kunnen hebben op lichaamsafwijkingen (misvormingen) bij visembryo's.

Innoverend is de chemische

analyse van veren van zeevogels. Deze veren vormen immers een betrouwbare indicator van de mogelijke chemische verontreiniging in zeeën en oceanen.

Classificatie en cartografie van levensgemeenschappen

Moderne technieken op het vlak van de elektronica hebben in het mariene onderzoek nieuwe toepassingen mogelijk gemaakt. Waar vroeger tijd- en arbeidsverslindende methoden moesten worden aangewend om de dichtheid van organismen op de zeebodem te bepalen, zijn er thans twee nieuwe procédés voorhanden. Ten eerste is er een nieuw type sonar dat met een zeer hoge resolutie en snelheid onderwateropnamen kan verrichten, meer bepaald van de biologische gemeenschappen die op de zeebodem leven. Ten tweede is er ook de toepassing van de zgn. onderwatervoertuigen, die telegeleid en aan een zeer hoog tempo, beelden van dit bodemleven kunnen maken en doorsturen. Beide technieken zullen in de nabije toekomst bijdragen tot het onderzoek inzake bodemgemeenschappen en de gevolgen van antropogene verstoringen.

de visbestanden. Mijn eerste contact met deze complexe wereld was tijdens de besprekingen van de Raad van Europa voor het bepalen van de TAC's en quota voor het kalenderjaar 2000. Dit is voor mij een heel leerzame ervaring geweest."

"Ik heb ook vastgesteld dat één van de hoofdonderwerpen van onderzoek bij de oprichting van ICES in 1902 bestond uit het zoeken naar oplossingen voor de overbevissing van schol, tong en schelvis in het begin van vorige eeuw. Dit zelfde probleem bestaat nog altijd."

"Terugblikkend op de Vlaamse geschiedenis viel het mij op dat beheer van visbestanden reeds lange tijd wordt toegepast. In het jaar 932 waren er al privileges voor het beoefenen van bepaalde vismethoden (seinevisserij) aan onze kusten. Filips

de Schone verbood in 1291 het vissen met netten waarvan de mazen kleiner waren dan de toen gangbare zilverstukken. Maaswijdtereglementering bestond toen ook al. De kustvisserij werd reeds op het einde van de 14e eeuw beschermd door Filips de Stoute onder de vorm van zgn. Ordonnanties. Gesloten gebieden zoals nu gebruikt in het Europees visserijbeleid bestonden ook al in beperkte vorm in de eerste helft van de 15e eeuw. Later werd het aantal vislijnen in de haringvloot beperkt, zodat toen al een regeling van de heersende visserijdruk werd toegepast."

"Dit waren een aantal voorbeelden uit de Vlaamse visserijgeschiedenis om aan te tonen dat de principes en de uitdagingen van nu en toen weinig verschillen vertonen."

"De reden van deze blijvende problematiek moet gezocht worden in de complexiteit van de biologische basisprocessen in het zeemilieu. Het ecosysteem is afhankelijk van ontelbare biologische, scheikundige en fysische processen, zodat het maken van voorspellingen inzake productiviteit en groei soms zeer moeilijk is. Daarom ben ik van oordeel dat uw rol als leden van ICES vitaal is voor de toekomst van de vispopulaties en hun exploitatie, voor de bescherming van het leefmilieu en voor de uitbreiding van de aquacultuur."

"Ik ben fier dat zowel het Departement Zeevisserij als de wetenschappelijke activiteiten aan boord van het onderzoeksvaartuig 'Belgica' bijdragen tot het algemeen onderzoek van ICES."

